Tarkastusvaliokunnalle

Viite: Lausuntopyyntö asiaan K 18/2025 vp Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle.

Uudenmaan elinvoimakeskuksen lausunto

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on pyytänyt arviota valtionavustusten myöntämisen, käytön valvonnan ja tuloksellisuuden arvioinnin toimivuudesta Uudenmaan elinvoimakeskuksen toiminnan näkökulmasta.

1) Valtionavustusten käytön valvontaan ja tuloksellisuuden arviointiin liittyvät tiedonsaantioikeudet

Uudenmaan elinvoimakeskus myöntää työllisyysalueille valtionavustusta nuorten työllistymiseteliä varten. Vuoden 2025 alusta lähtien työllisyyspalvelut siirtyivät valtiolta kuntien hoidettavaksi. Tämän muutoksen seurauksena elinvoimakeskuksilla (ennen ELY-keskuksilla) ei ole ollut käyttöoikeutta keskeisiin työllisyyteen liittyviin valtion tietovarantoihin, jotka ovat välttämättömiä valtionavustusten käytön valvonnan ja tuloksellisuuden arvioinnin toteuttamiseksi. Käyttöoikeudet on keskitetty KEHA-keskukselle.

Työvoimapalveluiden järjestämiseen liittyvässä lainsäädännössä tiedonsaantioikeuksia ei ole turvattu riittävällä tavalla. Tämän vuoksi Uudenmaan elinvoimakeskuksen ei ole mahdollista systemaattisesti seurata avustusten käyttöä, sitoumusten toteutumista tai arvioida avustusten vaikuttavuutta esimerkiksi verrokkiryhmiin nähden. Nykyinen sääntely ei turvaa elinvoimakeskuksille niiden lakisääteisten tehtävien hoitamisen kannalta välttämätöntä tiedonsaantia, mikä heikentää valtionavustusten elinkaaren kokonaisvaltaista hallintaa.

2) Rahoituksen ennakoitavuus ja toimeenpanon tasalaatuisuus

Valtionavustusten toimeenpanon ja vaikuttavuuden seurannan kannalta keskeinen haaste on käytettävissä olevan rahoituksen voimakas vuosittainen vaihtelu. Mikäli määrärahataso vaihtelee merkittävästi, ei ole realistista olettaa, että tukipäätösten valmistelu, toimeenpano ja vaikuttavuuden

seuranta voidaan toteuttaa samansuuruisilla resursseilla tasalaatuisesti eri vuosina.

Esimerkiksi yksityistieavustusten osalta määrärahojen epätasaisuus heikentää toiminnan pitkäjänteisyyttä ja vaikeuttaa tuloksellisuuden arviointia. Vastaavanlaisia haasteita ilmenee myös vesienhoidon rahoituksessa, jossa vesienhoitosuunnitelmien sisältö ja käytettävissä oleva rahoitus eivät aina ole keskenään johdonmukaisessa suhteessa. Huomiota on aiheellisesti kiinnitetty myös vesienhoidon vaikuttavuuden seurannan puutteisiin. Puutteet eivät kuitenkaan ole nopeasti korjattavissa, sillä kohdennetun ympäristötiedon tuottaminen edellyttää huomattavia resursseja ja seurannan tulee olla pitkäaikaista. Pelkästään lyhytaikainen seuranta ei useissa tapauksissa riitä erottamaan toimenpiteiden vaikutuksia luonnollisesta vesiympäristön tilan vuosien välisestä vaihtelusta.

Lisäksi voidaan todeta, että eri ministeriöhallinnonalojen rahoituksellinen osaaminen ja ohjauskäytännöt vaihtelevat merkittävästi. Tämä heijastuu valtionavustusten toimeenpanon ohjauksen laatuun ja sitä kautta rahoituksen vaikuttavuuteen. Rahoitustoiminnan vahvempi poikkihallinnollinen osaaminen voisi parantaa rahoituksen kohdentumista ja tuloksellisuutta, mutta nykyinen hallinnollinen ja lainsäädännöllinen rakenne ei tätä systemaattisesti tue.

3) EU-osarahoitus valtionavustuksessa

On tärkeää, että kansallisten valtionavustuskäytäntöjen yhtenäistäminen sovitetaan EU-sääntöihin siten, ettei tuensaajille tai viranomaisille synny ylimääräistä hallinnollista työtä. Uudenmaan elinvoimakeskuksen näkökulmasta maaseuturahoituksen järjestelmä toimii pääosin hyvin: prosessit ovat selkeät ja vakiintuneet, ja hakijoille suunnattu ohjeistus on toimivaa.

Kehittämispäällikkö Elina Korpi

Yrityskehittäminen yksikön päällikkö Reino Koho

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty/allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä.